

Kedves Órák

SZÉPIRODALMI, GAZDASÁGI ÉS ISMERETTERJESZTŐ
KÉPES HETILAP.

Megjelenik minden szombaton.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
BUDAPEST,
VII. ker., Kertész-utca 35. szám.
Ide intézendők az előfizetések, legezélszerűbben posta-
utalvánnyal, levelek, reklamációk stb.

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos:
FARAGÓ SIMON.

Előfizetési árak
a regénymelléklettel együtt:
Egész évre 6 frt. — Félévre 3 frt.
Negyedévre 1 frt 50 kr.

Regény.
(6. folytatás.)

Ahogy kezdték, úgy végezték.

Irtá: Tolnai Lajos.

ÖTÖDIK FEJEZET.

Egy édes óra.

Szegény fiu! mondá magában az esperes ur, midőn a mélyen megindult ifju művész távozott — kell valamit tennem érdekében. Fölötte mód szereti a leányt, s kész volna halálos bosszút venni a gyalázatosan, ki e szemtelen levelet írta.

De ki írhatta?

Mit akart vele elérni? Borzasztó! Hallottam, hallottam, de én magam se hittem eddig. Tehát a férfi egy közönséges utczaseprő? Ez szép! Ilyenekből kerülnek ki a mi iskolaszéki elnökeink. Köszönöm. De én proponáltam. És a nő? Ah! de mért ne lehetne?

És ő nőegyleteink elnöke.

De a szerencsétlen leány?

Az, az!

Miféle ágyból eredhetett? Ez a modern regény. Talált leány, eldobott leány, elszökött leány. Cszudar dolog.

De érdekes, kedves leány!

Kell valamit tennem érdekükben.

Épen gondoltam egy nagyszerű oltárképre. Hogy hozza a szerencse a markomba. Ebből az oltárképből kikerekedhetik egy kis prépostság.

Beksics Gusztáv.

Könnyen.

De egy kis valóságos kanonokság.

Szép! Ez a derék fiu engem nyeregbe ültet.

(S a jó plébános ur, mintha már emelte volna is a lábát, hogy a magas, igen magas nyeregbe zökkenjen.)

— Nem rossz — folytatá reggeli álmadozásait. A levél itt van, elviszem Árvaynéhoz. Finoman elkészítem reá. Ah, ha a püspökömet is meglephetném egy szép arczképpel.

Teszek valamit a fiatalokért. Oh, kell tennem —

Pápaszemét helyreigazitotta a plébános ur, és a levél egyes pontjait vette tüzetes bírálat alá.

Mosolygott a durva személyeskedéseken.

— Mily ocsmány élet — tört ki — és ezt a mi társadalmunk ünnepli. Hol itt a morál? De kell-e morál ennek a mai világnak? Kihalt már ennek a szivéből minden tisztesség. Mily egyszerű, nemes földbirtokos magyar ember birta

e kastélyt, temérdek földdel, erdőségekkel, és egy párisi nevelőnőre elverte. Igen, Tóth Pál fölakasztotta magát — pillanatnyi elmezavarban. De minő elme-

zavar volt az! Nos, annak a történetnek vége. Hanem azok adakozók, bőkezűek, vallásos emberek voltak. Ezek? Ezek csak a magasztalást szeretik. No, egy Krisztust mégis csak kiráztam a tárczájokból.

Most oltárképet festetek, a szent Sebestyént is kiigazítottam, szent Vince fölé új angyalok jönnek. Talán az én arczképem is, no no — csak előbb a püspökömé.

Mit mond a kevély ösém, a táblabíró, ki egy gróf szakácsnéja után kapta méltóságait, ha olvassa, hogy Jeszenák kanonok, talán Jeszenák püspök? Nem volna benne semmi különös. Miféle különös? Nem illenek-e ehhez az előkelő névhez: Jeszenák — a püspöki ezim?

És mindezeket ezek a művészek hoznák!

Felséges.

Tennem kell valamit ezekért a fiatalokért.

Fogok tenni, igenis fogok tenni. A misét rövidre veszem, aztán átbálgatok Árvayékhoz. Meglátom, mit tudok kikerekíteni ebből a dologból. Édes Istenkém, nem lenne az olyan különös, ha a te legalázatosabb szolgád egykor püspöki süveggel mutathatná be a legszentebb áldozatot — — —

Ragyogott az esperes ur arca, vékony, hosszú arisztokratikus ujjai, mint mikor a jó kártyákkal szokott játszadozni, igazi tánczot jártak.

— Miska, öltöztess!

Kövér, vörösképű egyházi lépett be, arcán a földi jólét minden lényegesebb vonásával, a kettős, sőt hármastokával; a vastag karokkal, az előre-törekvő polgári hassal és a zsiros szájjal, mely foglalkozás nélkül nem élhet.

Szuszogva, mintha a legnehezebb munkát végezné, adta fel a plébános ur ruháit, és közben beszélt a tegnapi és mai ujdonságokat.

— A béres, a kit tegnap — azaz, a kertészlegény, a kit leszurtak — — —

— Nos?

— Jobban van, örvendetesen javul. Szerenese, az olyan temetés csak kín. Mit hoznak? semmit se hoznak. A szegény jobb, ha mentül előbb meggyógyul, és dolgára megy. Nem igaz?

— Jó, jó.

— Hanem, ha ez a gazdag pék meghalna, pedig azt mondják, vesebaja van, a mi hamar és rútul el szokott bánni az emberrel — az már hozna valamit. Épen férjhez adhatnám a Márhámat. Jaj, mily pompás vacsorát rendeznék. A keriben, a szabadban, a lugasban. A szőlőbokrok mellett állana nagy dézsákban a jég — már jégről gondoskodtam is — állana a bor, jó bor, finom aszú bor. Lenne öt-hatféle sült. Feleségem híres sütő-főző, a néhai Tóth Pál kastélyában nevelkedett. De hogy az Isten oly ritkán ad mostanában egy kis érdemesebb temetést. Borzasztó makaesul ragaszkodnak az emberek ehhez a hitvány élethez. Nem értem, mi örömük van benne. Én nem tudok jóllakni — — —

— Mehetünk, Miska. Talán Árvayéknál ebédelek.

— Tudom — mormogá az egyházi — az esperes ur csak kiveszi a földi jót, de a szegény egyházfinak

itt is koppan, ott is koppan. Java erőmben vagyok, mit tudnék én tenni, ha mezőm volna. A tegnapi ebédre is már akkor hívtak, mikor az asztalt kellett leszednem. De hiszen, ma előbb megyek. A hol a pap, ott az egyházi helye is.

— Ah, mi ez? — kiáltott fel kellemes érzéssel az esperes ur, a mint a kis oldalajtón a templomba belépett — a művészek, a derék, jó, kedves művészek.

Igen, ott ültek az első padban, tüntető áhitattal Virágzó Aladár ur és udvara a szobrász és a monológ-szavaló.

Csak?

Nem, nem, ott oldalt egy kis fülkében Gizella kisasszony és a főszolgabíró két nővére. Ezek is ott várták az istenisztelet megkezdését.

A falusi orgona az esperes ur füleinek soha sem szólott még édesebben. Meglehet, a művészek e szerény, kopott jószág alázatos nyikorgásán finom gúnynyal mosolyogtak: ám ők nem látták maguk előtt a püspökséget, a mi a derék egyházi férfiu egész lényét betöltötte e perczben.

Mély meghatottsággal folyt le az istenisztelet. A falusiak buzgóbban imádkoztak, mert volt, a ki látta őket, és az egyházi is ott, a hol egy-egy énekhangot adhatott, azt most teljes erejéből, büszkén eselekedte.

A kisasszonyok, valamint a művész urak is, megvárták a templom ajtaja előtt az esperes urat, hogy forró köszönetüket kifejezzék.

— Ah, esperes ur — be szeretnék pap lenni! — kiáltott ég felé emelt karokkal Horác ur.

— Miért? mosolygott a lelkész meglepődéssel.

— Csak itt, a szent falak közt érzem, mily édes embernek lenni.

— Igen?

— Idekint az ember oly hitvány.

— Már tudniillik te, Horác — vágott oda Virágzó ur.

— Oh barátom, a te arezodon is láttam, hogy néhány korbácsütést megérdemelnél — velem együtt.

A nők nagyot és jó kedvvel nevettek.

— Csak tartsd meg az összest magadnak. Nem kérek részt. Szívem a vezekléseken rég átment már.

— Hátha csak ezután következik — szólott közbe a szobrász, tréfás mosolylyal.

— Van, a kiért a poklok minden kínját elszenvedném.

Gizella kisasszony elpirult. Lelkének jólesett a templomi ájtatosság után ez el nem téveszthető érzés.

Szive, mint a zárt rózsa, kinyílt és boldogan fogadta a nap édes sugarát.

Egy szép idylli társaság haladt a hársfa-sorban a kastély felé, az esperes urral együtt.

Elől Virágzó ur Gizella kisasszonnyal, utánuk a két vendégkisasszony a szobrászszal és Horác urral, míg a lelkész ur majd az egyik, majd a másik párhoz csatlakozott okos, finom megjegyzéseivel, melyek az egyházi férfiu mellett a világi embert is nemes, egyszerű formában jellemezték.

(Folytatása következik.)

Tél van...

*Tél van, messze, véghetetlen messze
Pusztán terül el a nagy rónatáj;
Nincs délibáb, alant röpiül a nap,
Helyette köd fődé be a határt.*

*Ily puszta lelkem is; sok élv s öröm
Viharja által földült pusztaság,
A hol sötét, bús képzet építi
Az elmúlt évek emlékoszlopát.*

*Egy oszlop egy oltár, melyen szivem
Kiegett hamva porlad szeretszét.
Oh sors! bensöm roncsolt világa hogy
Föléledend, lehet remélni még?*

*Jer, jer leányka, hozz virágokat,
Sivár lelkembe oh, hozz új tavaszt,
S bájos mosolylyal vérszín ajakad,
Orczád, bogár szemed vidítsa azt!*

*Jer, jer leánykám, elhamvadt szivem
Phönix gyanánt újból föltámadand,
S ha hűn szeretsz, lángját nem oltja el
Csak síromon a száraz rög s a hant.*

*De jaj... ha tán megcsalnál engemet,
Akkor, akkor kiég, mint aetna-tűz;
A bánat-csendet nyungton marja fel
S örök kínok mély tengerébe úz.*

Schier Aladár.

A nagy világban.

Irta: Lauka Gusztáv.

I.

Hellegtelen nyári éj volt. A hold fénylett, a csillagok ragyogtak. Az ilyen éjjelekről mondta a híres spanyol lovag, Don Fernando Fernandes, Baccamonte et de Pena Fulgita, hogy az ifjuság az ilyen éjjeleken vagy szerelmeskedik, vagy ábrándozik. Igaz, hogy Novavoda Eulalia grófné már jó ötvenes lehetett, mikor Getano Svera a husz éves titkár egészen patyolatvászonba öltözködve ott térdelt a grófné lábainál.

— Keljen fel Etano és üljön a gyeppadra mellém, hogy mentől közelebb legyen szivemhez. Nem érzi a langy szellő illatát, nem hallja a csalógányok dalát, a mi mindazt jelenti, hogy ez éj az ártatlan örömeinek éje lesz, a mely megenged annyit, hogy életem nyarában is egy forró csókot váltsak az élet tavaszával.

Meg kell itt jegyeznünk, hogy a grófné minden keresztnevből elnyelt egy betűt, s így Getanot Etanonak, Fernandot Ernandonak, Gomest pedig Omesnek nevezte.

A grófné rendszeren tiz-tizenöt évet eltagadott életkorából, a mi a férjet nem éppen feszélyezte, de anyai kendőzési ügyességgel birt, hogy a valóban szerelmes fiatal emberek azt észre nem vették, a haszonleső udvarlók pedig nem akarták észrevenni.

A gróf mindig a legártatlanabb és legkomolyabb fiatal embereket szegődttette titkáraiul, mert úgy gondolkozott: hogy mindig kevesebb pénzbe kerül egy valóban szerelmes fiatal emberrel való viszony, mint az olyan kitanult szédelgőkkel való viszony, a kik nem a grófnéba, hanem a pénzbe lesznek szerelmesek és kínálkozó alkalommal nemesak az arany burnót-

szelenczét, hanem az ezüst kanalat és ezüst tálcákat is ellopják.

Getano oly félénken és vigyázón emelkedett fel helyéből, hogy mikor a grófné mellé leült, annak még selyem ruháját sem érintette.

— Etano! Hallott-e vagy olvasott-e ön valamit az Abelard és Helaise szerelméről?

— Hallottam, de nem olvastam. Időszakunkban az ilyen szerelem már egészen kiment a divatból. A szerető szivek találkozhatnak és elválnak, de az olyan szerelmeseket kinevetnék, a kik folytonosan egymással akarnának élni, sőt még azt is óhajtanák, hogy a sirkertben egymás mellett vagy ugyanazon hantok alatt nyugodjanak.

— Kis bohó! Ugyan mit mondana maga hozzá, ha én önt arról biztosítanám, hogy ha nem fogunk is ugyanazon sirban nyugodni, de a mig élünk, soha sem fogunk egymástól elszakadni. Ezeket mondta a grófné, megesispkedte az Etano ajkait.

Az ifju születése óta nagyon csiklandós lévén, valami szokatlan és ismeretlen hang kiejtése után valamieskével odébb huzódott a grófnétól. Képzeljük, hogy az ártatlanság és szeméremnek ez a nyilatkozata annyira elragadta Eulaliát, hogy Etano nyaka körül fonta karjait és egy forró és hangos csókot czuppantott el ajkain.

A gróf, a ki, — ne mondjuk, hogy véletlenül, hanem talán kiszámítottan nagy fekete fundlandi kuttyájával ott sétált a parkban — alig birta kaczagását elnyomni és csak ajkait mozgatta, a mit Dublón, a hű eb is, utánzott.

— Oh grófné! Megérdemlem-e én ezt a boldogságot, a melyet méltóságod a részemre biztosítani látszik, a melyet én sohasem leszek képes meghálálni.

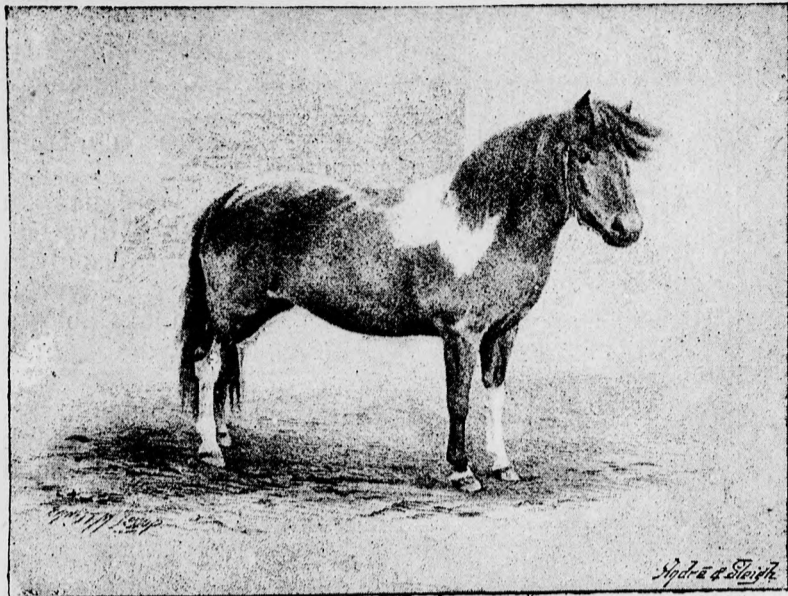
— Kis hamis! Hálája igazolt lesz; addig, a meddig nekem tetszik, szeretni fog, azután pedig, jövőjét általam biztosította, egy más, érdemesebb nő karjai közt nem fog elfeledni! ?

— Senora, én andaluziai vagyok, nemes és lovag, ha megunt méltóságod vagy érdemetlen leszek szerelmére, a legesekélyebb hidegség vagy mellőztetés elégséges lesz arra, hogy a grófnak felmondjam a szolgálatot és büszkén ugyan, de szomoruan nyakamba akasztva galléromat, olyan helyre meneküljek, a hol talán nem leszek ilyen édesen keserű csalódásoknak kitéve.

— Biztosítom önt, hogy valami közönséges lelkű ifjat nem is fogadtam volna be keblem szerelmi világába, mert ha csak egy ifjura lett volna szükségem, akkor házi eselédsegem között kielégítőleg választhattam volna olyat, ki egy fiatal menyecske óhajait és vágyait kielégítheti. De én önt azért választottam és választásomat addig nem is bántam meg, mert ön nem csak esinos, derék és egészséges ifju, hanem mint lovag, hasonlít Don Ramiróhoz is, a ki a királynénak nem csak udvarolt, hanem, hogy igaz szerelmét igazolja is, magát azzal a szakadt inú, vén, gazember kamarással Don Antonio Panatellással meg is ölette.

— Oh grófné! Hát azt hiszi, hogy nem volnék képes meghalni azon érzelmekért, melyeket nekem igaz szívből és önzetlenül ajándékozott. Emlékezhetik a történetből méltóságod, hogy őseim között volt egy Svera, a ki, hogy egy régibb király nevének becsületét megmenthesse, a második emeletről ugrott le az uteza gránit kövezetére s ott szörnyet halt.

— Mossuk ki emlékezetünkéből ezeket a szomorú képeket és inkább határozzuk meg a helyet, a hol holnapután fogunk találkozni. Az egy helyen való gyakori találkozás sokszor árulójává lesz az olyan szerelmi viszonynak, a mely felett még a legostobább

Az angol királynő kedvence.

férjek sem szeretnek napirendre térni, de a melylyel magasabb származású és állású nőnek a tisztesség végett kell helyet szolgáltatni.

A rendelkezéshez képest a másnapi légyott csak annyiban különbözött a többiektől, hogy Getano a grófnét valamivel hidegebbnek találta a szokottnál, de mert e változás okát nem merte megkérdezni, némi szokásos turbékolások után egy hideg kézszorítással váltak el egymástól.

(Vége következik.)

Találkozás.

— Jelenet. —

Irtó: **Juhász Sándor.**

Személyek:

Málcsika. *Aladár.*

(A Málcsiék szalonja.)

Málcsika (egyedül, hintaszéken ülve, kezében egy könyvvel, a mit hirtelen összecsap). Ah, persze, majd én olvasom ezt a kiállhatatlan Karthausit, az ördög se érti meg. Én nem is tudom, hogy lehet a papa olyan kegyetlen, hogy mindig ilyen unalmas könyveket ád olvasni. Pedig tudom, hogy vannak másforma, sokkal érdekesebb könyvei is. Ah, édes istenkém, szabadultam egyszer a papa könyvtárába, összehánytam mindent, ki is kaptam érte ugyancsak! — azután kezembe akadt egy könyv, ha jól emlékszem, Zola irtó. Én istenem, milyen felséges könyv volt az!... Egy ifju szerelmet vallott egy leánynak... szerelmet... vajon (pirulva) nekem vallanak-e valaha szerelmet, vagy talán sohse...

Aladár (hirtelen benyit): Ah, pardon, van szerencsém... Bánfalvi főbíró urat keresem...

Málcsika (hirtelen felugorva a hintaszékből s udvarias pukkedlit csinálva): A papa nincs itthon, a törvényszéknél van.

Aladár: A papa... ön, nagysád... talán...

Málcsika: Én Bánfalvi Kálmán főbíró leánya vagyok.

Aladár: A Málcsika?

Málcsika (csodálkozva): Hogyan? Hát ösmer?

Aladár: Igen. (érzéssel) Nagyon, nagyon régóta.

Málcsika (naiv hangon): Csodálatos és én nem ismerem.

Aladár: Régen láttuk egymást. Azóta Málcsika nagysám nagy lány lett s a mint veszem észre, mert nem ösmer meg, — én is megváltoztam... Emlékezzék csak... együtt másztuk át naponként a kert kerítését hajdan, s együtt kergettük, zavartuk a Bodrit, ezt a nagy állatot, a melyik még mindig ismer, mert hűségesen megugatott.

Málcsika (örömmel): Hát csak tán nem...

Aladár: De igen. A maga gyermekkori játszótársa:

Ali vitéz.

Málcsika (lelkesen): Isten hozta! Jaj, be megváltozott. Édes istenkém! alig ismertem rá. Olyan csunya nagy szakált hord, hogy egy öreg embernek képzeltem. Nini, a

bajusza is hogy megnőtt, aztán csakugyan igazi? Nem ugy van odaragasztva. Istenem, be furcsa! Milyen nagy ember lett. Hol járt? Ugy-e messze volt? Nekem mindig azt mondták, hogy idegen országba ment. Ugy-e nem volt igaz? Hiszen nem tudta volna elhagyni a maga kedves mamáját. Be kedves asszony is volt az, szegényt nem láttam azóta, hogy elköltöztek a mi vidékünkéről. Hogy van? Hát a bubos tyúkja megvan-e még? Istenem, be sokszor megijesztett bennünket, mikor a mézes kenyeret kikapta a kezünkből. Emlékszik még reá (Hirtelen elkömlöyödve) Pardon, önt talán untatja is az én fecsegésem. A papát kereste, nincs itthon, de mamám itthon van, ha ugy akarja, elvezetem...

Aladár: Szépen kérem, ne tegye... Maradjon még Málcsika — ugy-e nem haragszik, ha így szólitom? — legyünk még együtt, olyan régen nem láttuk egymást, talán volna is egypár szavunk egymáshoz.

Málcsika: (hidegen) Ugy tudom, nekem nincs.

Aladár (egy darabig kérőn néz rá, aztán kedveskedve): De ha megengedi, nekem van.

Málcsika: Velem?

Aladár: Igen.

Málcsika: Ugy tudom, nincs. Ön teljesen idegen, most jött hozzánk, most mutatta be magát először, azt hiszem, nincs semmi komoly szava.

Aladár (csodálkozva): De Málcsika, hiszen csak imént mondta, hogy hány boldog órát töltöttünk együtt.

Málcsika: Oh, igen. De az nem számít, az a gyermek-kori bolondság volt! Azóta minden megváltozott, ön hires ember lett, én a mint látja, hosszú ruhát kaptam, többé

semmi sem jogosít arra, hogy a multat emlegessük, az elmúlt, a jelen pedig kettőnkre nézve idegen... Anyám szobája erre van...

Aladár (kérőleg): De mondja csak, miért ez a hidegség? Az előbb olyan szives volt hozzám, szivem reménye újra életre

kelt. Olyan boldog, kimondhatatlanul boldog voltam... Én kint, idegen földön jártam, töltöttem ifju éveimet, pályám végzete oda dobott. Idegen volt minden ember, nem volt egy barát sziv, ki együtt érzett volna velem és én, mikor nehéz munkámban, tanulmányaim közepette kimerülve pihenni tértem, lelkem gondolata

messze szállt, út kalandozott ezen a vidéken, elmerengtem a boldog napokon, amelyeket kegyeddel töltöttem s bár agyam a fárasztó munka miatt ki volt fáradva, nem pihent meg, gondolkozott... önről s olyan jól esett, oly boldogító volt, új erőt, bátoritást, erőt meritettem a további küzdelemre — oh, engedje

meg, hogy erről az időről beszéljek:

Málcsika: (lassan) Am, ha ugy akarja, — tessék.

Aladár: Köszönöm. Azokat a bolondos vig órákat idéztem fel mindig, mikor együtt játszottunk, aztán elgondolkoztam, vajon mit csinál most Málcsika? Emlékszik-e még azokra az órákra!

Málcsika (halkan): Emlékszem.

Aladár: Oh akkor arra is emlékszik, hogy mi fogadást tettünk egymásnak akkor.

Málcsika: Igen. Bolondság!

Aladár: Ön bolondságnak tartja?

Málcsika: Igen. Ön se sokat ad már rá, tudom csak udvarias-ságból hozta fel.

Aladár: Honnan tudja?

Málcsika: Oh, az olyan nagy szerencsés ember, mint ön, hogy is gondolna rá! Mindenütt bámulják, mindenütt örömmel fogadják, az asszonyok rajongnak érte, oh, hallottam...

Aladár: Mit hallott?

Az angol királynő kedvence.

Málsika (elpirulva): Hogy... de ugyan mit faggat. Csak talán nem hiteti el velem, hogy a nagyvárosi drága virágok mellett a falusi, szerény ibolyák után futkos.

Aladár: És ha ugy volna?

Málsika: Szóbeszéd az egész:

Aladár: De hátha bebizonyítanám?

Málsika: Ugyan mivel?

Aladár: Hátha azt mondanám: azért jöttem, hogy beváltsam gyermekkori fogadásomat?

Málsika (megrezenve): Fogadását (merőn nézve egy fukszia töre) beváltsa... mit szólna majd hozzá a szép özvegy Bakosné?

Aladár (csodálkozva): Bakosné?

Málsika: Igen, Bakosné, akivel már az eljegyzése is megvolt.

Aladár: Nekem? Hahaha! Önt félrevezették. Hiszen Bakosné nem én Bokor Aladár, hanem egyik barátom Pókor Aladár jegyezte el magának.

Málsika (kétkedve rázza fejét).

Aladár: Nem hiszi? Még talán most is nálam van az eljegyzési kártyájuk. Ime! (Átadja).

Málsika (örömmel): Csakugyan!

Aladár: Nos, most már elhiszi? Most már csak nem kételkedik benne, hogy igazat mondtam?

Málsika: Nem.

Aladár: Most már csak nem tartja lehetetlennek, hogy be akarom váltani ígéretemet?

Málsika: Nem.

Aladár: Nos, emlékszik-e még, hogy mit fogadtunk egymásnak gyermekkorunkban?

Málsika: Igen. (szemét lestítve, alig hallhatóan) Megfogadtuk, ha megnövünk — — egymáséi leszünk.

Aladár: Nos, én nem felejtettem el a fogadást, eljöttem, hogy beváltsam, hát ön, Málsika?

Málsika (boldogan) Én sem!

Aladár: Akkor hát... beszéljünk a papával.

(Egymás derekát átkarolva, vidáman, boldog nevetéssel indulnak a szomszéd szobába. — A függöny legördül.)

Az angol királynő kedvencei.

A magyar nemzet ezredéves költészete.

Irta: **Tolnai Lajos.**

Arany: „Buda halála.“

A „Buda halála“ főalakjai.

Arany, meglehet, a „Trilógia“ második és harmadik részébe szánta mozgalmassabb, harciasabb, drámaibb és rokonszenvesebb alakjait, mert a Buda halála nagyon is kevés alakkal dolgozik, s e néhány alak is lomha, nehézkes, érdektelenségű.

Buda, Etele, Krimhilda, Gyöngyvér, Detre.

E néhány alakkal ki is van merítve az egész

Az angol királynő kedvence.

jókora éposz. Ez azonban nem volna baj, hisz Toldi első részében is kevés a szereplő.

De mily édes, mozgalmas életet találunk ott.

Miklós, György, a Toldi anyja, a vén szolga, Lajos s egy csomómozgékony udvari ember.

Itt Buda nyitja meg a színt, Lear királyi elhatározással. Ott sem igen tudjuk, itt meg épen nem, hogy mi vitte Budát, e 40—50 év közt járó királyt arra, hogy birodalmát kétfelé szelje. Megunta, mivel se fia, se lánya, se ezéja. Egy böleselkedő, tudákos vén paraszt, egyetlen királyi vonás nélkül. Szeszélyes, de csak keveset, mert ahhoz is erő kellene; gyáva az együgyűségig, a butaságig. Jó, igazán a légynek se vét. Az csalja meg, a ki akarja. Egyszer úgy tűnik, hogy szereti a kincset, de a Detre első szavára meg két marékkal szórja. Szeretne uralkodni, de nem is mer, meg nem is tud.

Bámulni lehet, hogy ily gyámoltalan, hülye királyt hogy türhetett meg a hun, a népvándorlás leghatalmasabb népe.

Igaz, hogy a magyar történelem, avagy monda, nem tud róla semmit, csak hogy Attila megölte.

De miért, mikor? azt sehonnan se tudnám kikutatni.

Itt e hősköltevényben olyan a jó öreg, mint egy falat kenyér.

Egy nap csak az udvarhoz rendeli ám a főket és öcsesét is. Hosszu, terjengős, lapos, paraszttörős beszédet tart, melyben minden tapasztalatát kifejti az ellőtt nyilról, a gonosz lóról, a józan okos mértékről, a két összefolyó vizről, a terebélyes fáról, a királyi hatalom teljéről, a kardról és pálezáról, és kijelenti, hogy ezennel királyul köszönti öcsesét és uralkodjanak ezentul ketten a hunok hatalmas népén.

Erre áldoznak, toroznak és pihenni mennek.

„Éjfélleg örömmel ittanak és ettek,
Hogy Buda és öcsese ilyen osztályt tettek.“

De a háttérben ott sunnyogott az idegen Detre.

Ez miért, miért nem, mert az ő cselekedetének sines tulajdonképeni tényleges oka, másnap átbálgat Buda királyhoz.

Előbb elbadja, hogy ő ki; beszél a tárnokvölgyi ütközetről, a czezumori csatáról, s hogy foglyul esett és Bendeguznak lön hadi foglya. Ó az, a kinek a nyíl homloka csontjába furódott — a vashomloku Detre.

Erre az előadásra egy csöpp szükség sincs.
De hát jó. Ó is öreg és sokat fecseg.
Lassan, lassan nekimegy a vén királynak:

„Azt mondom (terhére ne essék):
Bolond szeren indult amaz új bölcsesség,
— — — józan szavaid etted.”

„A mit cselekvél dőre, hebe-hurgya.”

„Soha nem költ józan, okos eszből.”

Bolond vén ember, most mi lesz belőled?

„Hun vér az öcsédé, te maradsz az árnyék.”
— „Mit tegyek?” (kiált Buda)
„Most közelebb hajlott Berni okos Detre.”

És adott egy esomó, hasonlatokkal átszótt tanácsot, hosszan esetlenül.

„Im eleget mondék.”
Most pedig futok, hogy meg ne lásson Etele.

Hova fut? Épen Etelehez.

Ott leszólja, szapulja bátyját és égis magasztalja Etelét.

Etele rátámad a gonosz esontra, hogy se ilyen, se olyan:

„Palotám küszöbén úgy lássalak illen,
Hogy szörnyü haláll halsz!”

Térdre esik a vén eselszövő, Etelének pedig, megesik rajta nagy lelke:

„Allj fel öreg — —
Megvertelek úgy-e fene szókkal,
De ne félj, nem lesz semmi baj.”
„... Detre pedig megyen,
Sárga fakó színét tüzeli a szégyen:
Gögös Etel, jó jó — —”

„Dörmögte magában: lám, bent van az ék is.”
Ebből azonban nem lett semmi, a két testvér most már marad esókos testvér. Együtt vadásznak, mulatnak.
Az igazi dráma azonban ebbe beleszólna, csak hogy az Arany Buda halála — messze van a drámától.

Etele, mint új király, hadi gyakorlatokat végeztet, mint egy Exerciermeister, nagy hévvel és ügyesen. Azután ugyanezzel a tömeggel a Mátrában nagy királyi vadászatot rendez. Egy bölény nekiszalad Budának, s most Etele, — ki néhány lépésnyire van e jelenettől, sorsára ereszthetné a vén embert — s azzal vége lenne a közös uralkodásnak (ott is lebeg Armány, hogy buzdítsa Etelét), azonban a nagy, nemes király ezt nem nézheti sokáig.

Már ott áll a dolog, hogy a bölény egy dőfessel kifordítja a lezuhant Buda beleit — de akkor Etele odaugrat s a vadat megöli.

Most a megszabadult király:

„Megölette öcsését, nyakába borulván,
Soha, soha Etel! ennyit rebeg ajka,
Hogy ezt a nagy jót soha el nem felejem.”

Pedig Etele már azelőtt egész önhatalmulag kormányzott, fogadta a görög követséget, és intézkedett ebben is, abban is — a vén Buda mellőzésével.

Ezalatt, míg Buda élet-halálközt lebegett — a két királyné solymászott és a sólyom miatt csufosan összeveszett, nem mint két királyné, de mint két kofa.

„Ne sikoltozz, örült (szól Krimhilda),
Nem vagy már gyermek, se leányzó gyenge.

Sohse vénezz engem — szólt erre Budané,
Halkabban előltem, kegyelem királyné,
Azt se tudom: melyünk korosabb egy nappal
Vagy azt se: magánál ki beszél rutabbal!”

A két király ép akkor ér az asszonyokhoz, s őket megbékéltetik, összecsókolatják.

Mert ez olyan könnyü!

Nagy mulatás után Etele álmod lát, a Hadak ura odamegy hozzá és felövezi derekára a Hadur kardját.

Mire a király felébred s beszél álmat, már Bulesu egy pásztorfiuval hozza a talált kardot.

„Ez az! ez az! — robbant Etele kitörve!”

Természetes, hogy Attilának eszeágában sincs a kardot az öregebb királynak, a bátyjának adni. Megtartja. Elteszi fegyvertárába.

„Mindenkít örömmel itat e nagy ujság.
Csak Buda szívének józan szomorúság.”

Különösen a felesége, Gyöngyvér, ijedez bünnövelő gondot.

Mily más jelenet foly le tul, a Krimhild sátrában. Azalatt, míg Attila királyi ügyeit végzi: a királyné kihozza az isten kardját és felkötí a két-három éves Aladár derekára.

„Viruló sudárkám, aranyos sugárkám,
Itt van örökséged, megnézd! Aladárkám.”

Alkalmul szolgál e kis epizód arra, hogy a királyné az egész Nibelungenliedet elmondja a kis gyermeknek. Hogy volt, mint volt, hogy ölték meg Siegfriedet, s mi lett, hogy lett aztán.

A gyermek a felkötött karddal kiszaladt a füre, ott elesett, megvérezte magát, de véletlenül az ép arra sétáló Gyöngyvér ezt meglátta s a fiut fölemelte.

De hogy ment neki, f e n e v a d módjára Krimhild. Borzasztó!

„Ne nyulj a fiamhoz — — —
— — — te meddő,
Mert neked is volna, jóféle ha volnál,
Nincs rutabb előltem, magtalan asszonyt.”

A két királyné most már örökre megharagszik egymásra. Etele hazaköltözködik, viszi a kardot is, s ott hagyja bátyját.

Attila hazamegy Etellakra. Az ember azt hinné, most már mégis csak lesz valami, a nagy hun király, ki a világ ostora, — megmutatja, ki ő, és mi ő.

Aranynak előbb le kell írni a Priscus Rhetor elbeszélését. Le is írja egész aprólékosan. Látunk egy ebédet, apró asztalkákkal, egy fényes királyi társaságot. Megjelenik az udvari lantos — hízog énekével, utána Czerkó, a törpe, éretlenségeivel.

Mert így irta Priscus is.

De mind ez ok nélkül, ezél nélkül.

Ha csak az nem volt a ezél, hogy itt mutassa be a költő azt a küldöttséget, melynek feje Szömöre itt adta elő urának, Budának parancsolatját, olyan formában, a milyenben még követ soha beszélni nem mert.

„Engeded-e, uram, hogy igyam s tréfáljak?
Etel **igent** inte.”

Mi volt a követség megbízatása?

Hogy követelje vissza azonnal a Hadur kardját, mert ez az öregebbik királyt illeti.

Szömöre, e hütlen ember, nem is mer aztán visszamenni urához, hanem ott marad, s

„Valamig ő ő lesz, Etelét szolgálja.”

De visszakerül a gonosz Detre s épp akkor ér a Buda palotájához, mikor éjjel, szövetnek mellett, Buda király egy hites agg szolgálival temérdek kincsét ásatja ki a lefurkózott sátor fenekéből.

A vén szász meglepi az öreg királyt — véletlenül.

„Arany ez! — mond — kincs ez! van nekem is, la, é!
Nem koldustanya még Buda vén királyé!”

Mintha csak a „Jóka ördöge”-beli mesekirály beszélne.

Detre azt tanácsolja, hogy ezzel a kincsesel fordítson az állapotokon. Pénzen ám lehet venni embert. Ha sokan elhagyták, majd visszajönnek a pénz színére. Ugy is tesz Buda.

Várost épít a nevére, Budát, magas falakkal, mély sánczokkal.

De hát hiányzik valami, a mi biztosan megvédené.
A szegény, gyámoltalan vén király.

Egy nap — a várnak, hogy néz vala ormán, — —

Hirtelen az öklét üti homlokához.

Hátraszegett fővel nagyot riad és mond:

*Mely Isten az égből — te Hadur, ez eszmét,
Te addát most nekem, szárván Buda vesztét!*

Hogy tudniillik, lopassa el Etelétől az isten kardját.

*„De ki lesz bátor? — —
Kanyaró öltött fel...“*

És ki ez a Kanyaró?

*„... feje, alyja nemnek,
Vezeli seprőjét hunnak, idegennek“ — —*

Nos, hát a cigányok; ő meg volna a cigány vajda, vagy ilyes rabló nép.

Szép egy legény különben.

*„Kulacs feje szűkült, pisze orral.
Késsel az ön husát bemellette arcán,
Hogy lenne ijesztő...“*

Paradox.

Irta: Tomka Sándor.

Válahogy elszökött a lánczáról. Azután meglopta a tudás fájának legujabb termései gyümölcsét s ezzel feltörte magát a fölszínre. Mintha csak fölszabadt volna utjában a pusztító erők valamennyit: rejtélyes eredetű földrengések, aknarobbanások, a minősíthetetlen szerencsétlenségek és elemi csapások özöne támadt a nyomán mindenütt, amerre jött.

Amint fölért, körültekintett. Vigyorgó, kancsal szemű égték a megátalkodott gonoszság és káröröm piszkos tüztől. Féktelen boszuvágy tükrözött le nemtelen, sötét ábrázataról és vérlázító czinizmussal az ajkán imígyen kezdte:

„Rejtegetett a czélom, mert jól tudom, hogy amire vágyom — a világalom s a legnagyobb vagyon — az számomra tilos, arra méltó nem vagyok s ehhez nincs jogom. De most, amikor ezimborám annyi vész s az ember még mindig tudatlan, szívtelen s elámíthatásra kész, nem nyughatom s bizom, hogy javamra hajthatom.“

Ahá! Éppen jókor! Hisz itt ismét az emberiséggel találkozom. Itt megint a józan szabadság szülte becsületes munka, tisztességes jövedel és életrevalóság ünneplé dicsőséges multját, méltó diadalát! Én pedig, mert teremteni semmit sem tudok, határtalan irigységtől szított pokoli gyűlölettel eltelve minden ilyenek halálos ellensége vagyok. Rajta tehát, örök tradícióim szerint, tönkre kell tennem, vagy legalább is meg kell rontanom ezt a népet és ünnepét!

De hogyan? Az új eszközökhöz mindenesetre felhasználom a régieket is és azután ész legyen, ki ármányaim nyomát bizton követheti.“

Szólt s egy rettenetes fölényes, gunyos mosolylyal homlokára csapott és gondolataiba mélyedt — az örökkévalóság gazembere.

Ahánnyat redőzött nyaka körül a rövid lenge köpeny egyszerre annyifelé áradt szét titkos erőinek nyomasztó, bénító hatálya. Meghamisított vele majd mindent. Testet, lelket; tehetségeket, képességeket egyaránt. Feldulta az életet és a halált. — S felbőszült dühében már-már ismét a világra támad... pedig a természet, ez a jóra való munkás, az isteni czéltudatnak ez a mérhetetlen buzgalma, — ez ha nem teremti is tökéleteset, de végtelen térekben örök időknön át tökéletesülőt alkot.

Meghökken. Egy pillanatig habozott, aztán öklre szorított markát leeresztve, abból esendesen elhíntette a eselszövények konkolyát. Szánalom volt nézni, hogy tévelyedett, bugdácolt rajt az ártatlanság. Járt-kelt, söpörte fontoskodó arcuzattal a szemetet, amelyet önmaga szórt el szerteszét. S ki tudná miért? Meggyanúsított és fölfordított majd minden rendes módot, szokást, szabályt. Másokat feketített be a saját gazságaival. Ha kifogyott a gyanúsítások árjából, a félremagyarázások mocskával tetézte a bántalmazottat s aztán bevádolta őt szennyiért. Szeretetet hirdetett és galambszivekbe a kigyók gyűlölségét csempészte be. Szétrugdalta a családot tüzhelyét. Testvéreket, jóbarátot galádul egymásra háborított. A meggyőződés következetességét sujtolandó makaosság-nak bélyegezte. Lenézte a szerényt, s mégis egy pulyka nevésséges göggyével alázta volna meg magát a meghunyászkodást. Csalt fölfelé, méltatlankodott lefelé. Tiporta a türelmetes hűséget, igazságot, s az egyéni szabadságot, hogy fellázadván, jogot fosztogathasson. Kikacagta a czudar a hazafiságot, ki a kötelességtudást. Kigunyolta, sárba vonta a mintaszerűségeket. Rátört a higgadt véleményre. Megingatni törekedett az ön bizalmakat. Meghasonlásba hozni iparkodott az öntudatot világgal s önmagával. Czivilizált volna

gőzerővel, azonban üldözte a tudást kegyetlenül. Szívesen látta volna a bünt, hogy büntethessen. Az igazságot kereste, az igazolhatást meg kerülte és kifogásolta a kifogástalant. De mindezt csak ott, ahol látta, hogy a szándokok és elvek vele egyet nem értenek. Itt azután mindent azokkal az újabb dupla vonásokkal rótt fel a tiszta homlokokra. S míg azok néhol előnyt, itt mindig csak hátrányt jelentettek. Törvényt ült törvény nélkül, bíraskodott bíró helyett. Vétket bűnnek, a bünt égbekiáltónak lármázta ki. Persze ilyesből valamelyes folyton került s mert ez a jóhírnévek erősen írt, rögtön konstatálta az országos botrányok szakadatlan sorát. Fölrázta a békeséget s eléje tartotta az elégtelenségre serkentő hamis indokok mindmegannyiát, hogy az végre anarhiára ébredve, harsányan kürtölhesse róla: átkok átka, hisz itt van már ez is.

És ő, a ki nem rettent volna vissza attól, hogy egy nemzetet fondorlataival az öngyilkolás elé hajtson, mint a jóhiszeműek ámitója, mint a bizalmak birlalója, azzal, hogy jót s hasznosat akar, emelt fővel szorgoskodott.

Ismerjétek föl! Nem látjátok, mi van a köpenye alatt?

Hallatlan, hogy annyiszor és mindig emberi alakban mert garázdálkodni itt ez a szellemében — szörnyeteg!

Egyedül voltam. Valami bizsergő áram rebtent szét a tagjaimon, amivel mély alvásba merülök legott, ha ébren nem tart a figyelem. Egyszer csak egy óriásit durrant a mellettem levő ablaküveg nagy, vastag kristálylapja és rihanásszerűleg hirtelen végigszaladt rajta az indokolatlan ölnyi hosszú repedés. — Előtte állt — ő.

— Hopp! Itt vagyok!

— Észrevettelek.

— Igen?

— Oh, igen! Látlak, közelits hozzám bárminő módon s alakban; te százkaru, undorító polip, ki rémséges üzelmeidért megzavarod magad után a csendes vizeket s nyomtalanul tova illansz.

— S ki vagy te kicsinyke, védtelen parány?

— Én? Neked régi kémlelő, alapos ismerőd. A ki a te sivár-silány szellemednek minden bitortott mezében téged gondosan megfigyelt. Egyébként, mi tetszik?

— Légy hivem.

— Minek? Mi szükséged reám? Hisz amugy is elég sok gyarló lelket szereztlél és szerezhetsz magadnak. Én nem tehetem. Meggyőződéseim tiltja. Reám nézve már a megjelenés is mindig visszataszító. Lásd, a kinek igaz ügye van s javítani vagy jót akar, az nyiltan szól, bátran cselekszik, s nem szorul rejtett céljaiért az alattomoság alacsony fegyvereire.

— Csak ne olyan fennen. Mert hát kiben s miben bizol? Hatalmas vagyok ám most már mód felett; kezemben vagy te is és... .

— No, no! Hogy a tudás hatalom, azt ha te, ugy én is tudom; de hogy — visszaélhess vele — megloptad a tudást, ezt én rólad ismét tudom.

Jegyezd meg, hogy már az meggyengíti mindig ellenünk erejét, ha kitudnunk lehet rejtett eredetét. Mivel pedig az ördög rendszerint czinizmussal dolgozik, ez egyuttal árulója is. Egyéniségeinket meghazudtoló pokoli hatályokat szabadíthat s reánk, helyzetünk védettebb, öntudatunk nyugodt, mihelyt tudjuk, mit kelljen abból, nem dörén önmagunknak, de neked tulajdonitanunk. Kísérletezni a hasznos ismeretvágy szokott; de im itt a határ! A kísértés emberre mindig megrontást hozott s a munka itt már ördögi. Vigyázz! Most még csak hivalkodik magával valahogy az az álságos erkölcsi tanfolyam, de ha egyszer betelik a rová, s kitérnek mind a szörnyű nagy bűnök, hova zuhansz alá akkor majd világra szóló nagysággal? Semmis lesz — parányiságom mellett.

— Minő gyermeked vigasza egy pillanatnyi létnek! Hisz én téged milliószor túléllek! — s nélkülem nem boldogulsz?

— Erről meg elkéstem, azt mondhatom.

— Elismersz?

— Oh, persze! Hajlandó erre sem vagyok. Én a való gonoszság előtt meg nem hajolhatok. Nekem a pusztulás épen nem elemem; a lelketlen, czéda rombolást pedig utálok, megvetem.

Meglehet, hogy ellenerők titka minden létesülés; s nem tévedés: örök küzdelmekből fakad egy végnélküli fejlődés. — Ámde hova lesz a nagy cél; — nem-e elejtve porba hull, ha a szellem utonállón hivatása ellen fordul?

Mást mondok én neked. Te, így egymagadban teremts nekem most csak egy kis fűszálat és mutasd föl azt, akkor meg tán veled szóba állok. Nos? Egy kicsinyke sincsen nálad? — Hol van tehát hódolatra intő mindenhatóságod?... Hol van a glóriád? S miben?... A méltatlan könnyek s kárpádok kéjeiben?... Kendőzködő aljas, profán könyörület, — hibáján kívüli gyötrődést ha nézhet! — Tekintsd át. — Vajha beláthatád minő sötét a multad! Hát még a jelened? Ez lesz még csak a vád!... Feledd az üdvözítő szavát!... Hisz a gyűlölet letörli a legragyogóbb dicsfényt magát!...

Az elismerést tőlem ne várdd; — mert aki szeretni, ismerni tud s tanult, az neked ilyesmit meg nem ad.

Eltűnt. — De már ismét nem arra ment, amerre jött.

A mentés munkája.

Pogányság és kereszténység.

Adósság.

Minden dalom, ha egyedül, ha örökké
Rólad szólna;
Minden szava, minden sora, ha egy darab
Gyémánt volna;
S a sok verset éjjel-nappal, egyre mondnám,
Egyre írnam:
Még fizetni, meghálálni, még se tudnám —
Még se bírnám.
Csókratermett eperajkad andalító
Mosolygását,
Sötét szemed... egyetlenegy vágyakozó
Pillantását!

Eperajkad, ha örökké, ha egyedül
Rám mosolygna...
Szép szemednek pillantása ha egyedül
Nekem szólna,
A legszebben, a legjobban, s csak egyedül —
Egyre nékem:
A sok búért, fájdalomért, hej, mégis csak
Te maradnál adós nékem!

Bajtay Mihály.

Küzdelem.

— Elbeszélés. —

Irta: Papanek István.

I.

A pethőfalvi kastély barna falait megaranyozták a leszálló nap bágyadt sugarai. Az örömszüllők, a rokonság tartós boldogságot kívánva az új párnak, eltávoztak. Kirobogott az utolsó fogat is a czimeres, bolthajtásos kapun, a nagy zajnak, mozgalmnak vége szakadt.

Szép tavaszi este volt, gyönyörre, szerelemre hívó. Az orgonavirág illata elkábította az agyat. A közeli hegyeken csillogtak a pásztortüzek az égboltot ellepő csillagmiriádkhoz hasonlóan. A lanyha szellő a pásztorfurulya kesergő dallamát elvitte a csendes faluba, az alvó leány felrettent, és nem jött többé szemére álom. Ébren álmodott.

Álmodjatok, ábrándozzatok!... Hiszen oly szép az élet így, midőn az éj lebecsátja szürke fátyolát az élet nagy vásarában kufárkodó profán tömegre; midőn az „ember“, a gyarlóság e nagy mestere, nem zavarja önző, prózai lármájával a természet néma, ünnepélyes csendjét.

A kastélyban két szoba még a késő éj óráiban is ki volt világítva. Ott még virrasztottak. Az egyik szobában az egy napos asszony, a másikban a férj.

A fiatal asszony, Almai Margit halvány, bánatos arcza elárulta, hogy nem mint boldog, szerető és szeretett hitves, de mint szenvedő kezdi az új életet. Ajkait időközönként bosszusan harapta össze, majd egy-egy könnyűt morzsolt szét éjsötét szemeiben.

Türelmetlenül nézett sokszor az ajtó felé, mintha várt volna valakit.

Az a valaki pedig ki lett volna más, mint a férj?...

Csendes kopogtatás után feltárult az ajtó, és egy magas termetű, halvány arczu fiatal ember lépett a szobába. Reggel óta a Margit férje, Pethő Aladár.

Pethő ajkaihoz vonta nevének hideg, fehér kezét, s aztán megállott előtte, a kandalló párkányához támaszkodva. Szép, férfias arcza fásult, egykedvű volt, nem ragyogott azon öröm, boldogság. Ott állott összefonva karokkal, mint egy szobor, mely arra vár, hogy életet leheljenek belé.

Először voltak egyedül, először válhattak négy-szemközt néhány szót sorsukról, jövőjükéről.

— Hivatott Margit... Szólt Aladár meghajtva magát. Én eljöttem, engedelmeskedve parancsának!...

— Csak kértem, uram!... Önnek nincs jogom parancsolni. Ön az ur itt!... Csak azt akartam, hogy ami közlendőm van önnel, azt még ma tudja meg... Nem akarom, hogy elmuljék e nap anélkül. Bár megtudott volna mindent az esküvő előtt. Nekem hallgatnom kellett, mert kényszerítettek rá...

A szép asszony hangja tompán csengett a pompásan butorozott teremben.

— Most, hogy már le vagyok kötve, egy — talán hosszú — életre, mielőtt megkezdődik azt, most mondhatom meg csak önnek, hogy nem szeretem!... Iszonyu, amit ön iránt érzek... Ön, és mindazok iránt, akik ily kegyetlenül hitvány áruczikként dobták oda az élet piaczára szívemet és lelkemet!... Engednem kellett atyámnak, aki átokkal fenyegetett, ha nem leszek neje önnek... Megtörtént, neje lettem ösmeretlenül, vonzalom nélkül...

A férj szobor arcza kezdett felmelegedni.

— Atyám üzletember — folytatá a fiatal nő, eltitkolhatatlan keserőséggel — a vagyonszaporításnak és nagyravágyásának feláldozott már mindent. Megváltoztatta az atyjáról reá maradt becsületes nevet, mert az — szerinte, nem volt eléggé előkelő hangzásu. Engem a legfényesebb nevelésben részesített, de ez üres fény közepett nem volt egy szív, mely vonzalomból, szeretettel közeledett volna felém... Anyámat alig ösmertem, korán elhalt, nagyon magamra voltam hagyatva... Én a fény, az előkelők világában elfeledtem, hogy a szív nemesak arra van teremtve, hogy az ember kedélyállapotát lassabb, vagy sebesebb dobogással jelezze... Atyám családját össze akarta kötni egy régi, nemesi családdal... Hiszen a pénz, a legnagyobb hatalom, kezében volt. Az ön atyja el volt adósodva, nevének fénye a homályba tűnés veszélyének volt kitéve, és...

Aladár keserűen felkaczagva vágott közbe:

— És mi lettünk az áldozat!...

A fiatal asszony a gunyos hangtól megrettenve, kezét szívére szorította.

— Az áldozat az én életem!... Ellenszegülésem hasztalan volt, atyám iszonyu fenyegetése néma engedelmességre birt. Önérzetem, szívem, áruba lett bocsátva atyám nagyravágyásáért!... Oda lettem dobva önnek... Ön közönyös volt minden iránt, amit atyja tett... Engem meg sem kérdezett, mit gondolok jövőnkéről?... Elmondtam mindent, jól emlékezetebe véste-e szavaimat?!... Most élhet jogával... Nézze, szép vagyok, méltó arra, hogy egy férfi rabom legyen... Közeledjek felém ölelő karokkal, a hazug szerelem álarczával, az én szememből nem fog mást olvashatni, mint megvetést és gyűlöletet...

A szenvedő asszony kimerülten rogyott a pamlagra, el nem fojthatva zokogását.

— Jegyezze meg Margit, hogy én becsületes ember vagyok!... Szólt Aladár látható megindulással.

— Erről nem szóltam uram!... Tördelé Margit összekulesolt kezeit. — Ön szerető szívet, boldogságot érdemel... Nem pedig azt, hogy az én oldalam mellett töltsön el egy rideg, örömtelen életet. Találkozni mindennap az én szeretetlen arczommal, melyből nem olvashat mást, csak szenvedést és boldogtalanságot; hallani mindennap hangomat, mely tul nem lépi a hideg udvariasság korlátait soha!... Minden szavamból fülébe cseng majd vágyam, mely a halálba vezet... Ilyen életnek nézünk elébe... Oh uram!... Folytatá könnyörgő hangon: Szabadítsa meg magát tőlem, s engem öntől!...

Margit fölemelkedett. Ott állottak egymással szemben. A nő gyönyörű volt. Halvány arcza átszellemült a szenvedéstől, szemei fátyolozottak voltak, ajkait véresre harapálta, úgy várta férje válaszát. Jól sejtette, hogy Aladár a hallottak után nem fog késni kimondani a döntő szót: váljunk el!...

Aladár nem vette le szemeit a feleségéről. Az ideális szép asszony közelsége mintha életet lehelt volna szobor-arczába.

Eleinte közönyösen hallgatta a sértő szavakat, de most remegett a belső felindulástól. E nő az övé!... Egy pillanatra felébredt benne a gyönyörök hajhászó, szívnélküli világfi. Gondolt arra, hogy joga van esőkjával borítani. Küzdött önmagával. Elakarta feledni a gyűlölő, megvető szavakat, melyek eltasztották. Szerelemről itt szó sem lehet. Minden más gondolat pedig gyengesség. Önérzete felülkerekedett, büszkesége győzött. Mire nyugalma visszatért, hangjába is érez, erő vegyült.

— Köszönöm Margit e vallomást!... Jól, becsületesen volt elmondva, csakis így érthettük meg egymást. Első szavam legyen megnyugtatóra, hogy szenvedni nem hagyom!... Osunya játék volt, amit velünk űztek, de szavamra mondom, tudtom nélkül!... Atyja és az én atyám azt állították, hogy ön szeret engem... A mi köreinkben oly mellékes a „szerelem“ szó a házasságkötéseknél, hogy szükségtelennek tartottam, önnel erről értekezni. Azt hittem, oda tartozik ön is, ahová a nők nagy része, akik hiúságuknak feláldoznak mindent. Bocsásson meg e szavakért, hanem én olyan szerencsétlen körben nevelkedtem, ahol minden lépten ilyen példákba botlunk bele, és a tapasztalatok lassanként elvekké érlelődnek... Ha ösmertem volna úgy, mint most, bizonyára nem hoztam volna abba a kellemetlen helyzetbe, hogy nőm legyen!... Igaza van Margit, ha fél a ránk várakozó örömtelen élettől!... De ne legyen aggodása tovább, én megmentem! Tartózkodnunk kell azonban a világ éles nyelvétől, így még legalább egy félévig itt kell maradnia. E szenvedéstől már jó hirneve miatt sem menthetem meg.

Aladár hangjába e szavaknál némi keserűség vegyült.

— Tisztelni fogom irányomban érzett ellenszenvét, tehát minél kevesebbet terhelem majd társaságommal... Azután megkezdhetjük a válópert, aminek nagyon hamar vége lesz, és ön visszanyeri szabadságát!... Én majd elköltözöm atyámmal e vidékről, és neki szokni kell a gondolathoz, hogy én fogom megkeresni kenyerünket. Ilyen áron nem akarom családi ezimerünk fényét megvásárolni!... Legyen tehát nyugodt Margit, és bocsásson meg, hogy könynyelműen, csupán atyám akaratát követve, majdnem boldogtalanná tettem. Kötelességemről megfélekedni nem fogok, megszabadítom magamtól!...

Margit sokáig rajta feledé tekintetét Aladár nyílt arcán. Csak a végszó szavaknál tért magához, s hirtelen kezét nyujtotta.

— Jól van tehát, addig maradok, amint mondta, egy félévig. Azt hiszem önnek is érdekében áll, hogy minél előbb megszabaduljunk a kellemetlen helyzetből, melybe akaratunkon kívül sodortattunk!...

A férj meghajtá magát, és eltávozott.

A reggel, a szép tavaszi reggel Aladárt még íróasztala, Margitot pedig a kandalló előtt egy támlányon találta.

Ez volt a nászjé története.

(Folytatása következik.)

Sándor bácsi históriái.

Irta: Dézsi Mihály.*)

Ne haragudjék már édes Sándor bácsi, hogy az ujságba kiírom. Nem első eset ez már. — Aztán engem úgy is azzal vádoltak valamikor, hogy én az ujságba kiírtam Gázsa Pálról a históriát.

Az igaz. — Nem tagadom. — De azt nem fogta rám senki, hogy hazugságot irtam valaha. — Deák Ferencz a haza bölcse pedig valahol azt mondotta, hogy mindent szabad írni a mi igaz, semmit sem, a mi nem igaz. — Hogy aztán az igazság kimondásáért fejtérés, gilotin, máglya, vagy kereszt lesz-e a jutalom, arról nem szólt.

Moliéret a „Fösvényért“ szinte elpusztították a föld színéről. — XIV. Lajos is csak hónapok mulva védhette meg kedvencz íróját.

Ugy emlékszem, mintha tegnap történt volna. Mind a ketten honn valánk abban a házban, a hol a tanuló ifjuság együtt töltötte a nyári vakációt. — Künn kugliztak, mi benn ültünk a hátulsó szobában. Birálgattuk aztán a Batthyány lefejezését. Az az áldott jó asszony, a ki annyi nagyajtai tanulókat vendégelt meg, székely pogácsát hozott be, aztán piros borral kínálta meg.

Sándor bácsi azt mondta:

— Ne hozz annyit Juliska lelkem nekünk, te meg akarsz hizlalni egy nap bennünket, pedig a papzsák telhetetlen. Sándor bácsi akkor már esperes volt.

Azóta csak az áldott jó asszony költözött el innen, erről a csuf világról, meg Sándor bácsinak lehet több fehér haj a fején, no, meg bennem kevesebb a reménység, a mi bebalzsamozza ezt az én kietlen életemet.

E. M. K. E. könyvtáros vagyok. Ezek az én hiveim nem szeretik a rendet, nálunk rendes dolog a rendetlenség, a képét hordják az ősz óta s mégis künn van fele. Aztán mondja valaki hogy nem volt a Krisztusnak igaza, a mikor kimondotta, hogy boldogok a boldogtalanok (azaz a lelki szegények).

Én nem maradhatok adós senkinek, mert nem fér össze a természetemmel. Azért írom le ezt a históriát is, mert olyan régen nógat valaki a megírására. Ha olvasok valamit, a betűk közül reám kiált valaki: „Írd meg a Sándor bácsi históriáját.“

Ha a mezőn járok, ott is megszólít valaki. Ha a vásárnapi templomozást elvégzem, akkor meg éppen rám kiált: „Öcsém írd meg a históriámat!“

Az elébb is könyvet kértek olvasni, félbe kell hagynom a história írását.

De már folytatom, elég nagy feneket kerítettem neki.

Átadtam a szót az én jó esperes bátyámnak.

Erősen lopták a kertemből az almát öcsém, bepörölni nem akartam a hiveimet. Sohasem jó, ha a pap pöröl a hiveivel. A papé a türes és a reménység. Amazrósát terem, emez az élet balzsama. Vág elég sebet a pap életén a nyomoruság, meg a sok rossz ember. Van szüksége a balzsamra is.

Egyszer elhatároztam, hogy megüyelem az almafáimat.

A szomszédban lakott egy derék legény, akivel én nagyon sok szívesseget tettem. Elpanaszoltam neki, hogy erősen boszant, hogy az almaimból nem készíthetek egy kis almabort.

— Almabort is lehet készíteni esperes ur?

— Lehet biz' a öcsém.

— Majd utána tudakozodom én a dolognak, hogy ki jár a kertbe.

Egyszer amint estve ott ülök az íróasztalomnál, lapozgatom az én kedves „Képes Családi Lap“-omat, jön a legény.

— Tisztelendő esperes ur! Hosszú Jancsi Béllés az éjjel almát akar lopni a kertből. A tánczon hallám s mind futva jöttem, hogy megmondhassam.

Kimentem Künn sötét volt, mint a buta ember fejében s a rossz ember lelkében. A csür mellé meghuzódtam.

Alig negyedóra mulva a kerítésen mozgást hallok. Jött Hosszú Jancsi Béllés. A közelemben levő batul almafára mászik

*) A szerzőnek „Vig elbeszélések“ című, Tordán megjelent művéből. — Ára 80 kr.

és elkezd rázni. Én ezalatt a fa alá mentem, Mikor az almát szedni kezdte a földről vállára ütöttem.

— Szervusz Jancsi öcsém!

És Jancsi megijedt. A szó szoros értelmében inába szállt a bátorsága. A jó Gvadányi József másképen fejezte ki magát, mikor Rontó Pálnak a feje az ablakrács közé szorult. De változik az izlés, no meg a stylus is.

Többet nem lopták soha az almámat.

Volt nekem egy falum, a hol ették a hivek a papot, mint a szű a fát, akár mint a szomorúság az én életemet.

Majd minden héten panaszkodtak a pap ellen. Pedig derék öreg papjok volt. Már nem állhattam tovább. Kimentem esperesi vizitációra. A vizsgálat végeztével, mielőtt a papról való panaszt tárgyaltam volna, szóltam:

— Keresztény atyámfiai! — (Kedvesnek nem szólítottam őket, hisz nem nagyon kedveltem.) Szeretném a temetőt is megnézni, mint gondozzák, mint ápolják a sírokat.

Kimentünk a „felséges nép”-pel a temetőbe.

— Mutassák meg a sírját a régebbi papjaiknak. Nem tudtak mutatni egy sírt is, mert mind elmarták a papjaikat. Ott egy sem halhatott meg.

Elég szomoru dolog, hogy egy pap sem halhatott itt meg. Mind elmarták kendtek innen. Ez a mostani öreg, bár ezt becsülnék meg. Hadd lenne bár egy pap a kendtek temetőjében is.

Többet panaszra sosem jöttek a pap ellen. Ez a papjok ott is halt meg, s ott temették el. Hitvány ember az, ki társai bűjébaját nem érzi, azokkal nem rokonszenvez nehéz bajaikban.

Abban az időben történt ez, a mikor a költő is csak a madarakhoz, a golyákhoz szólhatott, mikor az élet meg volt dermedve.

A „Bezirks-Commandó”-hoz egy kérést írtam fegyverengedélyért.

Hetek mulva lejött az engedély pisztolyra. Szörnyen bosszantott az eset engemet. Fogtam magamat és újból kérelmet írtam. Most már ágyura kértem engedélyt. Gondoltam, hogyha fegyverengedélyért folyamodom és pisztolyra adtak engedélyt, most ha ágyura folyamodom engedélyért, fegyverre adnak. Nagy kedvem lett volna vadászni. Sok nyul volt a határunkon.

Alig mult el egy hete, hogy folyamodom ágyuengedélyért, négy zsandár állt be hozzám a falusi bíróval. Engem elfogtak és bekísértek a „Bezirks-Commandó” székhelyére Udvarhelyre.

Előbb kikutatták a szobáimat, pincézimet, kamrámat, a esürt, istállót, templomot, ki az egész falut.

Kérdi németül a cseh kerületi főnök: Mit akarok az ágyuval?

Ismét felkelést? Nem elégettük meg a sok börtönt, a sok lefejezést?

Én előmutattam első kérésemre a választ, fegyverengedélyvel csak pisztolyra kaptam engedélyt. Most azért kértem ágyura, hátha most fegyverre adnak, mert én vadászni akarok.

Elbocsátottak. Az engedélyt is megadták a fegyverre. Mi jót neveltünk hazafelé menve a rektor komámmal. Miközben fáj a szívünk, a lelkünk De már bölcs Salamon is régen megmondotta, hogy a nevetés közben is fáj az embernek a szive.

Nagyon mérges pap volt Kámfor Tamás egy kis ekkleziában, a hol annyi volt a kepe, mint egy városi szakácsné fizetése, de Kámfor Tamás élt belőle és öt gyermeket tanított s közbe-közbe jól elverte a feleségét.

Szent beszédekét mondott az Ur templomában s minden héten egyszer szentül elverte a tiszteletes asszonyt. A szegény asszony türt . . . türt és a türelem folytán kék rózsák termetek az oldalbordáján.

Panaszra ment az én esperes bátyámhoz. Sirt . . . sirt keservesen. Potyogtak a könnyei, mint a záporosó és orvoslást kért a nagytiszteletű urtól.

— Jól van, édes komámasszony, orvos nem vagyok, de a komámnak ma orvosságot adatok vagy magam adok, hogy dühe csillapuljon. Menjen haza békeséggel és remélje a legjobbat.

Még aznap este elment Kámfor Tamáshoz, ki aludta az igazak álmát. Két paptársát is megával vitte. Azok egy nagy pokrócczal letakarták komám uramat és egy jó mogyorófa-pálczával adta be a gyógyszert Sándor bácsi a komájának.

A koma felébredt álmából és szörnyen jajgatott. Ütöd-e még a tiszteletes asszonyt valaha, te rossz ember? — kérdezte vastag másvilági hangon az esperes ur.

— Sohasem verem meg.

— De én verlek téged, mert hatalmamban vagy. Én vagyok a te bosszuálló, de jóra vezérlő szellemed.

— Nagy szellem, ne gyilkolj meg! Édes feleségem, hová lettél?!

— Ne üssed nagy szellem az én drága jó uramat. De a szellem ugyancsak osztogatta az orvosságot, hogy a beteg gyógyuljon ki nyavalyájából.

Mikor már a verést megelégte, kiszaladtak mind a hárman a szobából. Ott jajgatott a tisztelendő ur puha fehér ágyában és tünődött a történetek felett, a mit meg nem törtéنتé tenni nem lehetett.

Vizért a kútra.

Másnap véletlenül a komához ment Sándor bácsi és nagyon sajnálkozott a kollegán, a ki csak egy hétig őrizte az ágyat és egy hétig használta a vizes borogatást. De a gyógyszer használt és soha többé szent kezeit nem emelte fel a tiszteletes asszony szentséges személye ellen.

A kiállítás is megnézte. Ekkor volt Budapesten életében először és én hiszem, hogy nem utoljára. Budapesten annyi jó embere volt, hogy azt sem tudta, melyikhez menjen. A ki leg-hamarább elfoghatta a vasutnál, azt mulattatta. Vele jártam én is egy délután.

Vele volt eredeti pálczája, a mit ő vágott a Rika erdejében. Eredeti meggyfapálcza, Mikor az egyik remek festményt akartuk megnézni, a szolga kérte a pálczát.

— Ezt nem adhatom, erre szükségem van, nekem ehhez támaszkodnom kell.

— Kérem, semmiféle tárgyat sem szabad be-vinni.

— Mit kell érte fi-zetnem?

— Csak tiz krajczárt.

— Kérem ideadni.

— Nem adom és azzal egy szegletbe felállította a pálczáját.

Mikor kijöttünk — a szolga jött előnkbe.

— Kérem, megvan a botja.

— Tudtam, hogy nem viszi el senki. Ha mindenütt fizetnék érte, belejőne egy nap ötven krajczáromha, holott maga a pálcza sem ér meg egy krajczárt.

És jóízűen neveltünk e kedves ötleten. Ha még találkozom az én jó bátyámmal, a jó Isten tartsa meg sokáig a jó kedve forrását, a többi históriát is leírom, mert kár azoknak elenyészni. Ezen a világon úgy is olyan kevés okunk van örvideni, bár a mi kevés jó kedvre hangoló dolog van, azt őriz-zük szeretettel s abba mar-kojunk bele két kézzel, a mig időnk van.

alakja meggörbedt a sietéstől, aránytalan, hosszú karjai, melyek minduntalan térdeit verték, himbálóztak, hadonáztak a levegőben.

Mikor a jegyző lakása elé érkezett, berontott a kíváncsi emberek közé, hogy utat törhessen a bejutásra. Az ajtó előtt két hajdu állott, talpig fegyverben, de mielőtt feltartóztathatták volna, már berohant a zörgő csonttömeg közöttük, mint egy jég-esős zivatar.

— Mi baj van fiam? — kérde fiától, a jegyzőtől, kiben Bélára ismerünk.

— Semmi jó atyám! Csillapuljon! Egészen magánkívül van. Ezen nemes urak azzal vádolnak engem, hogy tegnap éjjel elszöktettem Székky Margit kisasszonyt, kivel nem tagadom: forró szerelmi viszonyom van.

— Az nem igaz! — kiálta hevesen Estánbá. Fiam velem hált, itthon pihent tegnap éjjel esendesen!

— Ne feledje édes apám, hogy a törvény emberei előtt vagyunk s a törvény szent és sérthetetlen! Engem csak gyanusítanak, mivel sajátkezű rajzot találtak a kisasszony imakönyvében, sőt nálam a kisasszony arczképét fedezték föl. Tehát ezek, — bár nem büntárgyak, de elég gyanujelek arra, hogy letartóztassanak. Ebbe bele kell nyugodnia!

Az öreg megcsó-válta fejét.

— Egyéb intéz-kednivalója nincs? — kérde dörgő hangján méltóságos Székky Lajos ur az ifju jegyzőt. — Magához venni valamit nem akar?

— Nekem szüksé-gem semmire sincs! A méltóságos ur va-lamit eszébe akart hozni, de az ifju nyugodtan válaszolt, hogy egyébre nincs szükség-e.

A szobát megmotozták, az iratokat szigoruan rendre vették, de sehoh semmi gyanusat nem ta-láltak.

Akközben Bélának jutott egy pillanat, hogy egyik hajdu figyelmén kívül, más nem őrködött, nem hallotta meg nevelt atyjának mondott szavait, a hajdu pedig nem értett éppen semmit belőle.

„Nérgézz arga türgüz förgölérgé“ — szolt Béla atyjához esendesen.

Nem valami uj nyelv ez, mert nagyon el van terjedve a székely nemesség és a jobbmoduak között, mit egyszerűen madárnyelvnek mondanak. Az elébbi szavak minden magánhangzója után „rg“-ét és a magánhangzó ismétlését teszi.

Idegen nyelvet nem ismerve, ezt használják a

A fészek.

KÖZÖS SORS.

— Eredeti székely regény. — (6. folyt.)

ELSŐ KÖTET.

VII. FEJEZET.

Irta: **Péterfi Tamás.**

E S T Á N B Á.

Mi az ujság Fenyőháton?
— Adj Isten Estánbá! biza' baj van.
A fiatal jegyzőt letartóztatták és be is ki-sérték a vármegyére, mert hát...

— Hagyja, ne mondja tovább atyafi! Eleget mondott már!

A székely atyafi utána nézett Estánbának, ki ott rohant lóhalálába a falu felé. Magas, csontos

köznap előtt, mint ismeretlen. Most tehát könnyen kitalálhatjuk az elébb szarka módon elesörgött szavak értelmét.

„Né | rgé | zz a | rga | tü | rgü | z fő | rgö | lé” | rgé. |

Melyekből kijön, hogy „nézz a tűz fölé.”

Estámbá nem szólott semmit. Ez az igazi székely ember tulajdona. Végéig várta a vizsgálatot, kikísérte nevelt fiát, a kapunál megcsókolta halovány homlokát, s még sokáig nézett utána a kocsinak, melyben életének egyetlen reményágát vitték magukkal a törvény emberei.

Ő valódi képe a székely embernek, hideg, szótlan, alakja sovány, magas, a fáradtságot nem ismeri, az ellenségét szemben szereti, de a kit kezével megérint, az jajgatva kiáltja, hogy milyen erősek a esörgő csontok.

Azután bement a lakásra, nagyon üresnek találta, pedig elő volt hányva mindenféle, a mit csak megmotozhattak a szobákban. Tele volt feldult butorokkal, kihányt iratokkal és mindenféle ruhaneműekkel minden szoba.

Legelőször is fia szavai szerint a „tűz fölé nézett”. Oda görbült a tágas szabad kemence lábassaljához, s hosszú karjait fölnyujtva, végig tapogatta a párkányokat. A tűz fölött valóban megtalálta a cserépkályha egyik virágos kidomborításában — a nagy levelet.

Bezárta az ajtót, míg átolvashatja, hogy ne háborgassák.

Kívül fiának van ezimezve, belül legelőbb az aláírásra esett tekintete: a „zöld ember” !!

Attól kapott levelet Béla?! ... Arczizmai megárandultak, míg kezeit ökökre szorítva, — megrepedt a levél papírja a kezében.

Tekintetes és Nemzetes

Székely Béla jegyző urnak

Fenyőháton.

Tegnap magammal szóktettem titkos jegyesét, Székky Margit kisasszonyt, de mivel a részemre igen jól sikerült tettért önt fogják legelőször kérdőre vonni: sietek ezen levelemmel megkímélni a hivatalos huzerkodás kellemetlenségétől, esetleg börtönbe zárástól, kijelentve, hogy a tettes én vagyok. Levelemet mutassa elő az odafáradozó törvény embereinek, miáltal minden gyanusítástól mentve lesz, mit részemről is óhajtanék, mint igen érdemes, igaz, becsületes ifjunak,

kit tisztel

„a zöld ember.”

— S a gyáva hagyta magát elhuzerkoltatni, mikor itt van a kezében az igazság! ... De lássam mit akar még?

Fölbontá a másik levelet is.

„Kedves atyám!

Sietve írom e sorokat, félve a minden perczen beléphető panduroktól, meg a törvény embereitől. Az idecsatolt levelet, melyet a zöld ember írt, egy bizonyos okból nem használhatom.

E levél hozója egy igen jó emberem, ki elárulta, hogy Margit a keleti Kárpátokban van elrejtve. Őt kiszabadítani a legfőbb törekvésem, s ezért mintha nem tudnék a levélről semmit, hagyom magam elfogatni, atyámat pedig megkérem azalatt a Margit hollétét felkutatni és őt, mivel gyöngye őrizet alatt van, — kiszabadítani. A „zöld ember” nem sejt arról semmit, mert főgondja én leszek, rajtam pedig annál kevesebbet ismer föl, minél jobban vigyáz reám.

Itt bezárva soraimat, szépen kérem kedves, jó atyám közbenjárását és míg időm engedi, addig jegysem a szükséges tudnivalókat,

csókolja hü fia

Székely Béla.

u. i. A „zöld ember” nagyon veszedelmes, azért vele röviden kell bánni. Emberei mindenféle vannak, azért ne higgyen jó atyám senkinek, csak önmagának.

u. i. Mivel a „zöld ember” nadrágosak közé tartozik: keveset érintkezzék urakkal. A fenyővári kastély minden személyzetétől őrizkedjék, mert nem történhetett a rablás tudtokon kívül a kastélybeli alkalmazottaknak.

Nagyon erősnek tartjuk bár, hanem azért ne rettenjen meg tőle, mert csak ravasztsága nagy, bár ereje is lehet, de nem olyan olyan meseszerű, mint a milyennek tartják és beszélnek.

A jó barátom nem árulható el nevét, mivel azt ő maga sem tudja és csak, mint „zöld embert” ismeri.

Barátom felismerő jele: ötágu kék csillag, ha vele találkozik, jelszava: „becsület”.

Itt megszakadt az írás, már jöttek a hajduk s nem írhatta tovább.

Estámbá maga elé tette az asztalra, könyökét hosszan nyujtva reá, sokáig olvasta, tanulta, míg végre tudta minden betűjét írás nélkül. Lehuzta eszímáját, fölbontá a szarát és bele varta az iratokat. Legjobb helyen van ott. Aztán fölnyitva az ajtót két szomszéd asszonyt hívott be, a kik elrendezték a fölhányt butort.

Nem maradt otthon, míg készen lesznek vele, átrándult bíró uramhoz, ki jómóduak hírében állott. Eladta neki minden mozgó jószágait, ott hagyta a eselédei bérét egész évre, kik ha panaszkodni jönnek, megkapják a könyvükkel együtt.

Ő elbujdosik Oláhországba, ugymond a bírónak, mert ezt a szégyent az ő orcája bőre ki nem állja. A házakat egyik öreg szomszédnéjára bizza takarítás végett, de nem adja ki lakónak, hogy ha fia azalatt haza kerül, — nyitva találja. Halála esetén a Béla fiát teszi örökösévé, ha távol maradna vagy meghalálna Oláhország földén.

A földeket maga a bíró vette árendába, a esürt szintén elkérte használás végett.

Késő este lett, mire befejezték a vásárt. Haza lépdelt Estámbá pihenni, de először fölpackolt magának egy átalvető tarisznnyába.

Kora reggel, még sötét volt, mikor elhagyta a falut.

Nem bucsuzott senkitől; nem tudta senki, hogy merre indult Még azon a napon járnai kezdte a Kárpátok ormaít.

(Folytatása következik.)

A HÉT TÜKRE.

— Csevegés. —

Szomorú, nagyon szomorú hír kelt szárnyra s bejárta széles e földeket, mindenütt megdöbentve a szíveket: az új kor Rafaelje, magyar hazánk dicsősége: Munkácsy Mihály megörült.

A lángész egy neme az örülségnek, tanultam egykor a filozófiában, s én akkor nevettem ezen, pedig ma belátom, ha nem is ikertestvére, de legalább közel rokonságban vannak!

A lángoló agyban ott sűrögnek, forognak az eszmék, egyik gondolat a másikat kergeti, világot megdöbentő igazságok testbe öltözve, igazságok leplezetlen valóságban, a munka emészti erejét, életét és mégis dolgoznia kell, mert a tétlenség megöli. A lángész csak a sirban pihen, hol nem gyötirik már lázas álmok, akkor már aztán a végtelen nyugalom, a végtelen csend veszi körül.

A folytonos gondolkodás, az ellentétes eszmék szakadatlan kergetődzése, mik közt csak a lángész lát kapcsolatot, kifárasztják

az agyat, idegessé, sőt — mint a példa mutatja — örülésbe viszik embert.

Munkácsy is azok közé tartozott, kiknek agya egy pillanatig sem pihent. Alig fejezte be legremekebb alkotását, az „Ece Homo“-t, már újabb tervvel vesződött, egy újabb világraszóló alkotást akart produkálni.

Láttam nyáron, mikor a hintóban ülve hajtattott ki a városligetet felé az Andrássy-uton. Más az ilyen sétát szórakozásra használja fel, ő egyik térdét a másikon átvetve, szinte feküdt a kocsi-párnákon, gondolataiba mélyen volt elmerülve, homlokát összeráncolta! Milyen kijátszó ellentétben volt ez hófehér szakállával és jóságos arcával! Összeszorított ökleiből egymásután nyitotta ki ujjait, mint mikor valaki argumentál; először, másodsor, harmadszor... Aztán mintha magamagát győzte volna meg állításának helyességéről, mutató ujjával, kinyújtott karjával egy távol képzeleti pontra mutatott.

Aztán kismultak a homlokredői, megtalálta a helyes állást és mosolyogva köszönt az őt felismert és éljenző tömegnek.

Ily megfeszített szellemi tevékenység, ily lélekölő munka nem csoda, ha aláasta egészségét.

Már Párisban betegeskedett, a folytonos munka idegessé tette, míg ma már annyira vitte a betegség, hogy most ily borzasztó hírt közöl a táviró: Munkácsy Mihály megőrült!

A mestert Cudenichbe szállították egy odaváló szanatoriumba. Talán sikerül őt még nemesak nekünk, de az egész világnak megmenteni.

*

Megnyitották a „mensa academicát“ Ami jó magyarsággal azt jelenti: méltóztassanak szegény diák urak asztalhoz ülni, terítve van már!

Nehéz sor ám az egy apának, ha hét élő gyermeket kell nevelnie, bizony nem kerül abból a csekély keresményből annyi, hogy akár csak egyet is Pestre küldhetne az egyetemre! Sokba kerül a lakás, hát még a koszt!

Most már van ezen a bajon is segítve. A mensa academica diákasztal, vagy egész ingyen vagy fél, illetőleg mérsékelt áron ad ebédet és vacsorát az egyetem hallgatóinak. Nagy áldás ez, kérem, a szegény sorsu tanulóknak, kiknek nem kell ezután a betevő falat után törniök magukat, hanem tanulmányaiknak élhetnek.

*

Megkondult a kis lutri felett is a lélekharang. Annyi kávésnénike és annyi lutris bácsinak nem lesz hová tenni elvesztegethető garasait. A kormány beszűnteti a kis lutrit, helyette behozza az osztálysorsjátékot. Milyen szomorú lesz ezután, hogy az a sok szegény ember, a ki mind meggazdagodni vágyott, de hamar, ezután nem áll az utcasarkon, s nem lesi, vajjon kijöttek-e az ő biztos számai. Édes istenkém, majd azt is megérjük, hogy az ily módon megmaradt pénzből egyszer-másszor hus is kerül a szegény ember asztalára!

Kürtös.

KÉPEINKHEZ.

Beksics Gusztáv egyike a legrokonszenvesebb képviselőknak, ki rokonszenves egyíniségével és kedves modorával általánosán kivívta képviselő társai szeretetét és nagyrabecsülését. Beksics Gusztáv miniszteri tanácsos is és kitűnő publicista. Alig van napilap, mely ne hozna tollából eredő dolgozatokat, politikai fejtegetéseket stb. stb. Irálya szép, gondolatmanete mélyreható, ítélete megállapodott, szóval kiváló publicista.

Az angol királynő kedvencei. Mikor az ember már öreg és nem sok öröme van az életben, rendszeren akkor vannak különös kívánságai és szenvedélyei. Az angol királynő pedig a legidősebb az összes európai uralkodók között, nem csoda, ha az uralkodás nehézei gondjai közepette megmaradt egy nem szeszélye, hanem gyöngéje: nagyon szeret egypár állatot. Ilyen kedvence van hat és pedig egy kis ponyy, egy csaci és négy kutya, melyek közül a legkedvesebb az az apró mopsz. melyet a másik két kedvenc annyira megbámul.

A mentés munkája. Jó szolgánk a tűz s a víz, a míg meg nem haragszik, de hogyha dul, ha le-tépi az engedelmisség szolgálatát, akkor egy borzasztó szörnyeteg szabadult el a kötelekről. Pusztít, rabol, gyilkol s emészt! Hányan, de hányan estek már és hányan fognak még áldozatul esni e pusztító vésznek. Igazán nagy, megbecsülhetlen szolgálatot tesznek olyankor a tűzoltók az emberiségnek, mikor a harang félrevereése jelzi, hogy a vörös

kakas ismét leszállott egy házra, hogy már ismét tűz van.

Pogányság és hereszélyesség. Abban az időben, mikor Rómában az erkölcsök a leglazábbak voltak, mikor embereket istenítették és embereket imádtak, mikor minden szentet lábbal tiportak és törvényt volt az emberek vágya, abban az időben tűnt fel keleten a kereszt és hódító útjára indulva bejárta az egész világot. Átalakított mindent és megszelidítte az emberek szívét. Képünkön is az előtérben látszik az élvívó római nő, a háttérben pedig a kereszt diadala.

Vizért a kutra. Bizony a szegény falusi népeknek nincs a konhában a vízvezetékük, hanem azoknak minden reggel, akár télen, akár nyáron maguknak kell menni a kutra vizért. Ilyenkor várja meg őket a szívük választottja és ilyenkor beszélgetnek, mert máskor nem érnek rá. És ha el nem jön a várt, milyen aggódva várva néz körül.

A fészek. Apró cseprő kis madártírók tátogatnak a fészekben, éhesek szegények bizonynyal. A kis gyermek meg, mintha az anyjuk volna, oly módon dugja esipegő csőrükbe ujjait. Ezeket a kis madarakon sem venni észre, még hogy ha megnőnek véresék, vagy dalos, hasznos madarak lesznek-e? Hát az ember? Kis korában mindenkiről a legujabbat, a legszebbet remélik és csak később tűnik ki, hogy igen gyakran bizony csalódunk.

IRODALOM.

„Az 1848–49-iki Magyar Szabadságharc története“ ezimű illusztrált nagy munkából most jelent meg a 74-ik füzet, a melyben Gracza György az orosz betörés okait beszéli el. A füzet képei ezek: Az oroszok bevonulása a Kárpátokon, a hős magyar küzdelme a medve és a kétfejű sas ellen, orosz katona, orosz táborigyűlés, orosz gyalogos, kozákok. A jeles munka most már csakugyan a befejezéséhez közeledik, s egy-két hónap múlva az olvasókörzönség előtt fog fektetni, mint négy hatalmas kötet, több mint ezer nagybecsű képpel.

VEGYESEK.

A jövő hét nevezetesebb évfordulói:

Febr.	15	A hubertsburgi béke, a hétév. háboru vége 1763.
	16	I. Miksa német császárrá választatik 1486
"	17	A 2-ik magy. felelős miniszterium kinevez. 1867.
"	18	gróf Andrássy Gyula † Voloscában 1890.
"	19	Jókai Mór költő, szül. Komáromban 1825.
"	20	Ráth Károly, Budapest főpolgármestere szül. 1821.
"	21	A francia forradalom kitörése 1848.

Olcsó meleg ételek. Liverpoolban részvénytársaság alakult, készülékek gyártására, a melyekkel a gázzal világított utcái lámpák melegét hasznosítani lehet. E célból a lámpák főlé víztartókat és vezető csöveket alkalmaztak, a melyek a lámpák fényét nem csökkentik sőt a visszaverés által még fokozzák e tartókban, a víz forrásfokig felmelegedik és ezt a meleg vizet azután szegény emberek számára eladják. Két liter egy fél krajczár s a munkások az utcákon, valamint a szegény pinczelakók apraja-nagyja csak úgy tolong a forróvízesapok körül. Versengve veszik meg a forró vizet, beledobják a théat, a pörkölt kávé, vagy a tejkonzervet s meg van a vacsora fűtés nélkül.

Mágneses sziget. A mesék sokat tudnak regélni a titokzatos mágneses szigetről, mely oly erősen hat az arra járó hajókra, hogy a deszkákból kirántja a vasszegeket. Nos, ilyen fajta sziget a valóságban is van, habár hatása nem is oly mesés. Aornholm sziget ez, mely Dániához tartozik és a Keleti-tengerben fekszik. Mágneses hatása sok kellemetlenséget okoz a hajóknak, az iránytűt ugyanis kitéríti és ezzel a hajó eltéveszti az utat. Ez a hatás 15 kilométernyi távolságban is érezhető még.

Cambolle francia tudós pókhálóból készített selymet! S ez az új selyem állítólag teljesen kiállja a versenyt a rendes selyemmel; hajlékony, selyem fogású, erős és festhető. Az eszme talajdonképen nem is új. Már Réaumur is bemutatott a francia akadémiaának egy pókhálóból készült selyem keztüypárt, sőt Mauritius szigetről egy küldöttség is hozott egy ilyen keztüyt III. Napoleon császár feleségének Cambolle azonban egy madagaszkari pókfaj szálait tanulmányozta és azt találta, hogy ez a pók egy órában átlag 125 méter fonalat sző és ez a fonal 3 kilogramm súlyt képes kitartani, tehát majdnem olyan erős, mint a selyemhernyó fonala, a mely 1 négyszög milliméter átmérővel bíró pamuttal 43 kilogrammot tart ki és anyagában fibroinból áll, mely a legvén a sericin nevű enyves anyaggá dermed. Az európai pókból csak 1500 összesodort szál ad egy czérna vastagságú fonalat. Van egy kis gép, a mely 20 pók fonalat fonja össze és 1 óra alatt 3000 méter fonalat fon. Ez a selyem persze még akkor is olcsóbb lesz, ha e pókfajtát tenyészteni kell is.

A czilinder jubileuma. A modern kalap viseletnek egyik formája, a fényes szőrű, ünnepi külsejű, méltóságos czilinder minap érte meg születésének századik évfordulóját. 1797. január 17-én történt, — egykoru krónikások följegyzéseiből tudjuk, — hogy a czilinder először jelent meg London utcáin. A Strand egyik kereskedője eszelte ki ezt az új kalapformát, mely kezdetben roppant föltűnést, valóságos népesődületeket okozott az utcákon. E miatt a szerencsétlen föltalálót törvény elé is állították, a közbéke megsértése czimén. De a Times védelmébe vette a szerencsétlent, s végre a lordmayor is úgy döntött, hogy mindenkinek joga van úgy fészkelődni s olyan kalapot viselni, a milyen neki tetszik. Azóta a köcsöggalapok árja előzönlötte az egész világot s meghódította a civilizált emberiséget.

H Y M E N.

Eljegyezte: Szatmáry Géza vármegyei számvevő, Szél Aranka k. a. t. Aradon. — Kovács József starjáni közs. tisztviselő, PONYI Juliska k. a. t. ugyanott. — Tolvay Gábor karczagi ev. ref. tanító Pethő Mariska k. a. t. Debreczenben. — Zaka János dr. diós-győri vasgyári orvos. Banovits Róz-sika k. a. t. Székely-Udvarhelyen. — Bátor József egeri cs. és kir. 60. gyalogezredbeli katona, Tóth Juliánna k. a. t. Vámos-Győrkről. — Magyar János egeri földmives, Báta Rozália k. a. t. ugyanott. — Albert Alajos szomolyai kovácsmester, Molnár Mária k. a. t. Egerből. — Gressel József egeri fürdőbélő, Schmitz Amália k. a. t. Budapesten. — Arvay András egeri földmives, Szabó Mária k. a. t. ugyanott. — Pálkás Ferencz egeri főreáliskolai pedellus, Kiss Erzsébet k. a. t. ugyanott. — Ludvik István egeri kőművesegéd, Kiss Erzsébet k. a. t. ugyanott. — Horváth Mihály földmives, Balás Terézia k. a. t. Egerben. — Rájner Károly várgedei rk. kántortanító, Susztek Irén k. a. t. Egerben. — Markus Sándor Ujpestről, Diamant Ilonka k. a. t. Ujpestről. — Aranczyk Vlada Turáról, Vuitsits Mileva k. a. t. Turian. — Dr. Kurtz Fülöp Szecsányról, Petri Aranka k. a. t. Soóvnén. — Szenes Mihály Kondorosról, Koritár Juliska k. a. t. B.-Csabán. — Vezér István Kenyérmezőről, Holdampf Emilia k. a. t. Dorogon. — Ifj. Sándori Ferencz Győrből, Nádly Mariska k. a. t. Kocsról. — Ifj. Szappanos Elek, Szappanos Mariska k. a. t. Kecskeméten. — Balás György Gyuláról, Góg Emma k. a. t. Békésen. — Schmelz Adolf Nagy-Károlyból, Hoffmann Jolán k. a. t. Keszthelyen. — Klein Frigyes Szatmárt, Neumann Regina k. a. t. Munkácsról. — Szabó Kálmán Sopónyán, Tarasz Lenke k. a. t. Pápán. — Szöllőssy István, Láng Róz-sika k. a. t. Orosházáról. — Gullay Lajos kereskedő Csongrádon, Paulits Anna k. a. t. Szentesen. — Csillag Gyula Tiszolczáról, Berkovits Sarolta k. a. t. Munkácsra. — Farkas Sámuel M.-Szigeten, Rösner Róza k. a. t. Nagy-Szöllősről. — Orbán Ferencz hadnagy, Weidl Hedvig k. a. t. Egerben. — Bartha Béla viszneki tanító Parizsa Birike viszneki tanítónőt. — Bleicziffer József galsai körjegyző, Véger Janka k. a. t. Uj-szt.-Annán. — Merkle Vilmos, Riess Emma k. a. t. Aradról. — Kollarich Ferencz Szeghről, Csink Aranka k. a. t. Szeghről. — Menner Richárd miskolczi gyógyszerész, Méhesi Méhes Sarolta k. a. t. Debreczenben. — Mihály József, Szelle Sarolta k. a. t. Szegszárdról. — Hely Ferencz, Bagyula Mariska kisasszonyt Szegszárdon. — Dankó György Nagy-Károlyból, Czariich Laura k. a. t. Zborón.

Nőül vette: Szoboszlay Ferencz csermelyi (Borsodmegyei) gazdatiszt, Sarinay Gizella k. a. t. — Kovács Ferencz közs. tanító Szvodbod Ilona k. a. t. — Stefnovits Antal nagy-komlósi közs. jegyző, Béla Adrienne k. a. t. — Nagy Lajos egeri földmives, Prokay Mária k. a. t. — Pagonyi Ferencz egeri földmives, Oldh Verona k. a. t. — Baranyai József egeri timársegéd, Gazdó Mária k. a. t. — Bakondi Sándor egeri asztalossegéd, Koma Rozália k. a. t. — Reismann Frigyes Léváról, Wermer Julia k. a. t. — Ulreich Sándor Léván, Schwarczer Szidonia k. a. t. — Adler Ármín mérnök Szarvasról, Fuchs Gizella k. a. t. — Vereb Andor Fél-egyházáról, Czabó Fánika k. a. t. — Kristóf József Kecskeméten, Szalay Judita k. a. t. — Ifj. Ember János Hódmező-Vásárhelyt, Bán Erzsike k. a. t. — Kenéz József Hódmező-Vásárhelyt, K. Kenéz Esztike k. a. t. — Bogdanov János pancsovai aljegyző, Roskovich Zorka k. a. t. — Selinkő Manó Pápán, Spitzer Riza k. a. t. — Schwarcz Miksa orosházi kereskedő, Löwy Matild k. a. t. — Boytár Barnabás ramocsházi tanító, Metzger Paula k. a. t. — Altörjay Dezső szamosdobi uradalmi tiszt, Kovassy Margit k. a. t. Tiszafüredről. — Galgóczy Antal Aradról, Varga Julianna k. a. t. — Harajda János munkács egyh. megyei papjelölt, Kassai Emma k. a. t. — Jabugyán Hídegi Béla érsekújvári kereskedő, Ujváry Karolin k. a. t.

A milléniumi emlékalumból addig, míg a készlet tart, szolgálhatunk előfizetőinknek 5 frt beküldése mellett.

ÉRTESETŐ.

A vallás- és közoktatásügyi miniszter Gyarmathy József rimóci római katolikus főtanítót a losonci állami tanítóképző intézethez végleges minőségben gyakorló iskolai tanítónak, Ziman Ede derecsényi ág. ev. okleveles tanítót a rédovai állami elemi népiskolához rendes tanítónak, Toman Lujza marikovai róm. kat. okleveles tanítónőt a lédeci állami elemi népiskolához rendes tanítónővé, Jovánovics Gergely okleveles tanítót és Popovics Hajnalka okleveles tanítónőt a vracsevgáji községi iskolához rendes tanítónak, illetőleg tanítónővé nevezte ki. Scherer Istvánt, a siketnémák budapesti iskolájának vezető-tanárát a siketnémák váci országos intézetéhez helyezte át; helyette Borbély Sándort, a váci intézet rendes tanárát bizta meg a székesfővárossal közösen fenntartott budapesti iskola vezetésével, Muntyán Péter okleveles tanítót az orsovai állami elemi népiskolához rendes tanítónak, Muntyánné-Pösch Mária, az ó-bébai községi elemi iskolához szolgálatra beosztva volt állami tanítónőt, Schmidtne-Ulrich Ida mező-livadi állami elemi tanítónőt a ponori állami elemi iskolához helyezte át. Keczer Géza szakolcai kir. kat. algymn. ideiglenes rendes tanári minőségében megerősítette és Kátai István lajosfalvi állami iskolai tanítót a magyar-nemegyei állami elemi iskolához helyezte át.

S Z Á M T A L Á N Y.

Zsazsula Mihálytól.

- 49, 59, 64, 46, 75, 67, 84, 70, 2, 1. Papok végzik.
41, 94, 63, 51, 34, 73, 18. Afrikának egy szigete.
49, 88, 96, 93, 77, 47, 81 Szindarab.
8, 21, 20, 39, 44, 54, 3, 42, 95. A sás lakója.
7, 11, 50, 1, 60, 79, 85, 6, 89, 30, 14, 69, 49. Magyarország szép városa.
89, 45, 49, 58, 9, 84, 26, 86, Ez kedves kirándulóhely.
66, 73, 92, 17, 5, A sivatag vadállata.
10, 89, 35, 31, 26, 62 Fűrge félénk állat.
19, 29, 71, 11, 76, 23 Lovakra ezt teszik.
83, 80, 28, 87, 86, 90, 32 Ez férfi-név.
38, 13, 4, 36, 37, 40 A birka ezt adja.
12, 16, 57, 27, 22 A főváros nevezetessége.
25, 78, 52, 82, 72. Az ember birja.
61, 33, 53, 15. Áruk itt kaphatók.
48, 92, 56, 7 Az ember egy alkatrésze.
91, 21, 74, 51, 65 Evőeszköz.
68, 55 Két mássalhangzó.
1 — 96 Vachott Sándor költeményének 4 sora.

SZERKESZTŐ POSTÁJA.

H. Ferenczy Ida urhölgynek. Kérünk egy kis türelmet, míg elolvashatjuk, azután magánlevélben fogjuk Nagyságoddal tudatni véleményünket. Igazán csodáljuk szorgalmát, melylyel ilyen nehéz feladatot oly hamar oldott meg. — **Márczius 15-én.** Nincs olyan messze, ahogy fél, de oly közel sincs, ahogy remél. Az óda sohase kezdődjék tájfestéssel; ilyenek: Olvad a hó, zöldül a fű" stb. egy lyrai költemény vagy egy elbeszélő, vagy allegorikus vers bekezdő sora lehet, de soha ódái! Egy nagyon elcsépelet hasonlat, de itt is áll: Ha a sas fönn lebeg a magasban, akkor parányinak látja a templomtornyot is! Ha a lélek az óda szárnyain repül, akkor nem ér rá tájfestő részletekben gyönyörködni. A repüléshez erő kell! Egy szóban, egy sorban oly erőnek kell nyilvánulnia, minőt másutt használni sem lehet. Vegye pl. mintául Petőfi „Talpra magyar!"-ját. — **Balás K. ur.** Válogatunk majd bennök. **F-y Zólyom.** Jönni fog, de nem a legközelebbi számban, hanem majd csak ha a sor rákerül! — **H. Sz. J.** urnak. Sem a formát a tartalomért, sem a tartalmat a formáért nem szabad feláldoznunk. Még ezek nem jöhetnek. — **S. G. P.** urnak. Az egyik, ha a sor rákerül. — **A Pista koszorúja. Repülj madár.** Az előbbiről még nem mondhatunk véleményt. Az utóbbi nem jöhet; ügyes bár a technikája. jó a rimelés is, de a gondolat egy kissé hibás. Talán máskor. — **Isten veled.** Még a legjobb akarat mellett sem szoríthatunk most helyet, hanem ha a sor rákerül, de akkor is csak simitással. — **No-no!** No-no! Vigyázzon, még majd feltalálja — a puskaport! Különböznél kutasson utána. Nekünk **elvünk,** hogy nem mondjuk meg, ez, vagy az előfizetőnk-e vagy sem, mert az ily indiszkrét dolog már nekünk is, másoknak is nagyon sok kellemetlenséget okozott.

Felelős szerkesztő és kiadó-tulajdonos: FARAGÓ SIMON.

Neumayer Ede könyvnyomdájából, Budapest, VI., Szerecsen-utca 85. szám.